

เดินหน้าพลัดดัน

'กลุ่มป่าแก่งกระจาน' เป็นมรดกโลก

ปัญหาชุมชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยมีความพยายามในการนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยนำเสนอเอกสารนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกฉบับสมบูรณ์ต่อคณะกรรมการมรดกโลกเพื่อพิจารณาครั้งแรกในปี 2558

แต่ด้วยข้อขัดขัดในประเด็นต่างๆ จึงยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

จนกระทั่งในปี 2562 ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 43 ณ กรุงนาญ สาธารณรัฐอาเซอร์ไบจาน ระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน-10 กรกฎาคม 2562 คณะกรรมการมรดกโลกได้พิจารณาการนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกและมีมติให้ส่งกลับเอกสาร (Refers) เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลใน 3 ประเด็นคือ 1.ปรับปรุงแนวขอบเขตการเสนอแหล่งโดยอยู่บนพื้นฐานความตกลงระหว่างไทยและเมียนมา 2.ให้นำเสนอข้อมูลและการศึกษาเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นว่าการลดขอบเขตพื้นที่ที่ยังคงคุณค่าภายใต้หลักเกณฑ์ข้อที่ 10 เรื่องความสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ในการขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ 3.แสดงให้เห็นว่าข้อกังวลทั้งหมดได้รับการแก้ไขโดยการปรึกษาอย่างเต็มที่กับชุมชนท้องถิ่น

เพื่อเป็นการผลักดันการนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานให้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกขึ้น โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เป็นประธาน และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นเลขานุการร่วม โดยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงการต่างประเทศในการดำเนินการจัดทำเอกสารข้อมูลเพิ่มเติมและประสานการดำเนินการเพื่อนำเข้าสู่ที่ประชุมครั้งที่ 44 ต่อไป

พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นผืนป่าที่มีขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จ.ราชบุรี เพชรบุรี และ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ น้ำภาชี รวมพื้นที่ประมาณ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,821,687.84 ไร่ เป็นกลุ่มป่าที่สำคัญของระบบนิเวศทั้งระบบนิเวศบก แหล่งน้ำ และเป็นแหล่งพันธุ์กรรมของพืชและสัตว์ป่าที่สำคัญแห่ง

เดินหน้าพลัก

‘กลุ่มป่าแก่งกระจาน’

ภูมิภาคเอเชีย ด้วยเหตุนี้ราชอาณาจักรไทยจึงนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ ภายใต้เกณฑ์ข้อ 10 ซึ่งระบุไว้ในเอกสารแนวทางการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention) ด้วยเหตุผลที่ว่า กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นถิ่นที่อาศัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าอย่างด้านการอนุรักษ์และวิทยาศาสตร์

โดยพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานได้รับการบรรจุในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) ในปี 2554

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่สำคัญมากแห่งหนึ่งของไทย และยังเป็นพื้นที่ที่สามารถพบสัตว์ป่าหายากหลายชนิด ทั้งสัตว์ผู้ล่าสำคัญอย่างสัตว์ในตระกูลแมวป่า เช่น เสือโคร่ง เสือดาว/เสือดำ เสือลายเมฆ

เสือไฟ เสือกระต่าย แมวลายหินอ่อน แมวดาว และเสือปลา นอกจากนี้ยังมีสัตว์ป่าอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น จระเข้ น้ำจืดพันธุ์ไทย สมเสร็จ เก้งหม้อ ช้างป่า กระทิง กวางป่า หมีควาย หมีหมา หมาใน หมาจิ้งจอก ชะมดแปลงลายแถบ และยังมีนกกับแมลงที่สำคัญของผืนป่าแก่งกระจาน คือ นกกะลิงเขียดหางหนาม นกพญาปากกว้าง ที่ในประเทศไทยมีทั้งหมด 6 ชนิด โดยสามารถพบได้ที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทั้งหมด 6 ชนิด, ตระกูลนกเงือกที่พบในประเทศไทยพบ 13 ชนิด ซึ่งสามารถพบได้ที่ป่าแก่งกระจาน 6 ชนิดคือ นกกก/นกกางี๋ นกเงือกสีน้ำตาล นกแก๊ก นกเงือกหัวหงอก นกเงือกกรมช้าง ปากเรียบ นกเงือกกรมช้าง และมีผีเสื้อที่อยู่ในรายชื่อแมลงคุ้มครองภายใต้ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 คือผีเสื้อหางติ่ง สะพายเขียว และผีเสื้อรักแร้ว

ทั้งนี้ ด้วยป่าแก่งกระจานมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในแง่ของพื้นที่ป่าไม้ สัตว์ผู้ล่า และเหยื่อของสัตว์ในตระกูลแมวป่าขนาดใหญ่ แก่งกระจานจึงเป็นพื้นที่ในอันดับต้นๆ ที่มีศักยภาพ

ในการฟื้นฟูประชากรของสัตว์ป่าไทย การสำรวจและติดตามประชากรใกล้สูญพันธุ์อย่างเป็นระบบช่วยไขว่คว้าแก่งกระจานมีข้อมูลพื้นฐานเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ จากการศึกษาของกรมฯ เกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และหลายทางชีวภาพของพื้นที่ภายหลังขนาดพื้นที่นำเสนอบนพื้นฐานข้อมูลไทยและเมียนมา พบว่า ยังคงหลายของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งแสดงถึงความสมบูรณ์และหลายทางชีวภาพอย่างชัดเจน

ส่วนข้อกังวลเรื่องการทำควาชุมชนในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติได้ดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจเสนอมรดกโลกและการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกกับชุมชนและนอกเขตอุทยานแห่งชาติ ได้ประชุมหมู่บ้านและชี้แจงทำความเข้าใจ

หน้าพลัดดับ

‘กังกระจาน’เป็นมรดกโลก

มัวลายหินอ่อน แมวดาว
กนี้ยังมีสัตว์ป่าอื่นๆ ที่
จัดพันธุ์ไทย สมเสร็จ เก้ง
วางป่า หมีควาย หมีหมา
มดแปลงลายแถบ และ
งูของผืนป่าแก่งกระจาน
หนาม นกพญาปากกว้าง
มด 6 ชนิด โดยสามารถ
ติแก่งกระจานทั้งหมด 6
ที่พบในประเทศไทยพบ
พบได้ที่ป่าแก่งกระจาน
กอ้าง นกเงือกสีน้ำตาล
งอก นกเงือกกรมช้าง
มช้าง และผีเสื้อที่อยู่ใน
ภายใต้ พ.ร.บ.สงวนและ
2535 คือผีเสื้อหางตัง
รักแร้ว

งกระจานมีความอุดม
ที่ป่าไม้ สัตว์ผู้ล่า และ
แก่งแม่น้ำขนาดใหญ่ แก่ง
ต้นต้นๆ ที่มีศักยภาพ

ในการฟื้นฟูประชากรของสัตว์ป่าที่สำคัญของ
ไทย การสำรวจและติดตามประชากรสัตว์ป่า
ใกล้สูญพันธุ์อย่างเป็นระบบช่วยให้อุทยานแห่ง
ชาติแก่งกระจานมีข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้อง นำ
เชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ จากการศึกษาของกรมอุทยานแห่ง
ชาติเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ภายหลังการปรับลด
ขนาดพื้นที่นำเสนอบนพื้นฐานข้อหารือระหว่าง
ไทยและเมียนมา พบว่า ยังคงมีความหลากหลาย
ของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่สำคัญ
อยู่ ซึ่งแสดงถึงความสมบูรณ์และความหลากหลาย
ทางชีวภาพอย่างชัดเจน

ส่วนข้อกังวลเรื่องการทำควมเข้าใจกับ
ชุมชนในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
ได้ดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการ
เสนอมรดกโลกและการขอสนับสนุนการขึ้น
ทะเบียนเป็นมรดกโลกกับชุมชนที่อยู่ในเขต
และนอกเขตอุทยานแห่งชาติ โดยการเข้าร่วม
ประชุมหมู่บ้านและชี้แจงทำความเข้าใจมาโดย

ตลอดตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2562 จนถึง
ปัจจุบัน

ในส่วนของการสำรวจการครอบครองที่ดิน
ในป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานตาม
แนวทางแก้ไขปัญหาดินของราษฎรในเขตป่า
อนุรักษ์ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) อุทยานแห่ง
ชาติ พ.ศ.2562 ตามมาตรา 64 ให้กรมอุทยาน
แห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำรวจการถือ
ครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกิน
ในอุทยานแห่งชาติในแต่ละแห่งไปแล้วเสร็จ
ภายใน 240 วัน นับแต่วันที่ พ.ร.บ.นี้บังคับใช้

เมื่อพ้นระยะเวลาหนึ่งและรัฐบาลมีแผนงาน
หรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มี
ที่ดินทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศ
กำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับ
ใช้ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์
พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัด
ทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ โดย
มิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้
ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ปัญหาชุมชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
ปัจจุบัน โดยเฉพาะชนชาติกะเหรี่ยงบ้านโป่ง
ลึก-บ้านบางกลอย ได้รับการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตจากหน่วยราชการต่างๆ จนทำให้เกิดรายได้
ของชุมชนจากการค้าสินค้าเกษตร จัดการ
ท่องเที่ยวและบริการได้มากขึ้น การก่อสร้างสิ่ง
อำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน โรงเรียน ศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก สุขาภิบาลพระราชทาน ระบบน้ำ
โซลาร์เซลล์ที่สามารถปั้มน้ำได้ตลอดเวลา ทำให้
หมู่บ้านได้รับการพัฒนามากขึ้น คนที่อยู่ได้รับ
การจัดสรรที่ดินที่ทำกินตามพระราชบัญญัติแห่ง
ชาติ พ.ศ.2562 คนที่ไม่มีที่ดินทำกินสามารถ
ปรับไปมีอาชีพ รายได้จากการท่องเที่ยวและ
บริการ การเป็นลูกจ้างของรัฐทำให้เกิดรายได้
มีความมั่นคง เช่น รายได้ในช่วงปี พ.ศ.2555
ของชุมชนทั้งสองมีประมาณ 75,000 บาทต่อ
ปี ปัจจุบันในปี พ.ศ.2562 มีตัวเลขที่เกิดจากราย
ได้ภาคการเกษตร ภาคบริการ และรับจ้าง
กว่า 15 ล้านบาท

ชุมชนส่วนใหญ่ได้รับการจัดการที่ดินจะ
เป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวที่อพยพมา
อาศัยอยู่กับญาติตั้งแต่ช่วงแรก กลุ่มคนเหล่านี
จะได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อด้วยการ
ใช้พื้นที่ทำกินที่มีอยู่ในพื้นที่เกษตรผักผลไม้
มีมูลค่าทางการตลาดสูงขึ้นให้เป็นรายได้ของ
ชุมชน ที่ดินที่ได้รับการตรวจสอบจัดการตาม
กฎหมายสามารถทดแทนถึงลูกหลานได้แต่ไม่ใช่
กรรมสิทธิ์ทางที่ดิน มีความมั่นคงมากขึ้นนับ
ตั้งแต่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานใช้แนวทาง
การแก้ไขปัญหาย่อยๆมีส่วนร่วมมาตลอด โดยเฉพาะ
ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่บ้านโป่งลึก-
บางกลอย เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงประเพณีที่
กลมกลืนและอยู่ได้ร่วมกับธรรมชาติเป็นส่วน
หนึ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจของชุมชน ได้
รับการยอมรับจากบุคคลที่อยู่ภายนอกมากขึ้น

ข้อมูลดังกล่าวนี้จะถูกนำเสนอให้คณะ
กรรมการมรดกโลกรับทราบ เพื่อเป็นส่วน
หนึ่งของการพิจารณาอีกครั้งประมาณกลาง
ปี 2564